

Meedoen begint bij de basis.

Regionaal Programma Educatie 2019 – 2022 Regio Noordoost-Brabant.

0.1.	Asya van Wamel ('s-Hertogenbosch), Daatje Spruijt (Boekel), Jos Stiphout (Boxmeer en Sint-Antonius), Lavinia de Ruijter (Uden), Richard Huisman (Oss)	November 2018
0.2	idem	Januari 2019
0.3	idem	Februari 2019
0.4	Asya van Wamel	Februari 2019
0.5	Asya van Wamel	Februari 2019

Regionaal programma educatie 2019-2022

Regio Noordoost-Brabant
Meedoen begint bij de basis.

Ambitie

Met dit regionale programma spreken de samenwerkende gemeenten de ambitie uit om het aantal laaggeletterden terug te brengen onder het huidige landelijk gemiddelde van 8%-11%.

8%-11%

Uitvoering

Stimuleren en faciliteren van een sterke en integrale samenhangende infrastructuur samen met lokale en regionale partners om meer inwoners te bereiken. Deze infrastructuur bestaat uit non-formele en formele educatietrajecten.

Uitgangspunten:

Wij monitoren op:

Input
aantal deelnemers

Output
afgeronde trajecten
of afgegeven diploma's

Outcome
maatschappelijke
uitkomst

Het jargon – toelichting op de gebruikte begrippen

In de wereld van de volwasseneneducatie, ofwel de Wet Educatie Beroepsonderwijs (verder te noemen: WEB), worden nogal eens begrippen gebruikt die niet altijd voor iedereen duidelijk zijn. Daarom een introductie in het jargon van de professionals op dit terrein.

Mensen die **laaggeletterd** zijn, kunnen wel een beetje lezen en schrijven (in hun moedertaal). Dat beetje is onvoldoende om zichzelf te kunnen redden.

Er zijn mensen die wel goed kunnen lezen, schrijven en rekenen, maar niet goed overweg kunnen met digitale apparaten en programma's. Ze missen dan **digitale vaardigheden**, maar we noemen deze mensen niet laaggeletterd. Deze mensen worden **digibeten** genoemd. Overigens lijken de problemen die digibeten ondervinden sterk op die van laaggeletterden.

Het probleem met de begrippen laaggeletterd en digibet is dat ze een negatieve ondertoon hebben. Sterker nog: het roept ten onrechte een beeld op van een chronisch probleem. We ontkomen er niet aan om in dit programma zo nu en dan deze begrippen te gebruiken, onder meer omdat dit ook gebeurt door schrijvers van vakliteratuur en beleidsstukken van het Rijk.

Basisvaardigheden: taal-, reken- en digitale vaardigheden voor laaggeletterde volwassenen om op voldoende niveau te functioneren in de samenleving.

Met het **verbeteren van de basisvaardigheden** proberen we laaggeletterdheid aan te pakken. Met voldoende beheersing van de basisvaardigheden kan een volwassene zich zelfstandig redden in de samenleving. Deze persoon is **zelfredzaam**.

Volwasseneneducatie is onderwijs voor volwassenen, gericht op bevordering van zelfredzaamheid. Dit onderwijs richt zich op persoonlijke ontplooiing ten dienste van het maatschappelijk functioneren van de volwassene. Hierbij is aandacht voor de ontwikkeling van de basisvaardigheden.

Educatietrajecten zijn programma's op het gebied van volwasseneneducatie en basisvaardigheden trajecten.

In de WEB wordt **formele educatie** omschreven als educatie die wordt afgesloten met een diploma dat erkend is en gebaseerd is op de standaarden en eindtermen van de volwasseneneducatie. Deelnemers ronden hun onderwijsprogramma af met een diploma of certificaat dat door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (verder te noemen: OCW) wordt erkend.

Non-formele educatie is educatie waarbij de trajecten niet worden afgesloten met een diploma dat erkend wordt door het ministerie van OCW. De aanbieder van non-formele educatie kan alsnog wel een diploma en/of certificaat uitgeven ter afronding van het traject. In plaats van de onderwijsinspectie, ziet de gemeente toe op de kwaliteit van dit aanbod.

Nederlands als eerste taal (**NT1**) en Nederlands als tweede taal (**NT 2**) doelgroep: NT1-onderwijs richt zich op mensen met Nederlands als moedertaal. NT2-onderwijs is voor cursisten die relatief nieuw zijn in Nederland en de taal willen leren in de brede zin van het woord.

Voor een volledig overzicht van de gebruikte begrippen: www.hetbegintmettaal.nl/begrippenlijst. Het Steunpunt Basisvaardigheden maakte deze lijst samen met 'Het begint met taal' en het kennisinstituut voor taalontwikkeling (ITTA).

In dit document wordt regelmatig in de wij-vorm geschreven. Wij staat voor de gemeenten in Noordoost-Brabant.

Inhoud

1. Wat betekent het om laaggeletterd te zijn?	5
2. Managementsamenvatting	6
In het kort	7
3. Inleiding.....	9
3.1 Ontwikkelingen rijksbeleid basisvaardigheden	9
3.1.1 Van volwasseneneducatie naar basisvaardigheden	9
3.1.2 Meer aandacht voor non-formele educatie	9
3.1.3 Aansluiting van educatie bij het sociaal domein.....	10
3.1.4 Van volwasseneneducatie naar Leven Lang Ontwikkelen	10
3.2 Ervaringen met de uitvoering van het regionaal educatieprogramma 2015-2018.....	10
4. Regionaal educatie programma 2019-2022	12
4.1 Uitgangspunten.....	12
4.2 Doelen en ambities van het nieuwe regionale educatieprogramma: De drie d's	13
4.2.1 Doel	13
4.2.2 Doelgroep	14
4.2.3 Doelstellingen	15
5. De uitvoering	17
5.1 Ketensamenwerking	17
5.2 Uitvoeringsrichting	18
5.3 Aanbod	18
5.4 Kwaliteit aanbod	19
5.5 Monitoring kwaliteit aanbod	19
5.6 Inkoopkader	20
6. Financiële kaders	21
6.1 Budgetverantwoordelijkheid.....	21
6.2 Verdeling educatiebudget over de gemeenten	21
6.3 Onderbesteding en overbesteding.....	22
6.4 Monitoren besteding	22
7. De regionale samenwerking.....	23
7.1 Taken en verantwoordelijkheden	23
7.2 Bestuurlijke afstemming.....	24
7.3 Ambtelijke afstemming.....	24
8. Vervolg en uitwerking	25

1. Wat betekent het om laaggeletterd te zijn?

Wim is 52 als hij ontslagen wordt als loodgieter. Hij verstaat zijn vak goed. Maar door de gedeeltelijke digitalisering van zijn vak, kon hij niet meer mee. Wim kon niet goed lezen, schrijven en omgaan met de computer. Maar hij pakte zijn laaggeletterdheid aan.

“Bij *Stichting ABC Leer mee* heb ik geleerd om te lezen en schrijven. Ik kan nu zelfs omgaan met de tablet.”, lacht Wim. Inmiddels is Wim een voorbeeld voor anderen. Hij zet zich vrijwillig in als taalambassadeur om het belang van basisvaardigheden breed onder de aandacht te brengen. Hij werd zelf uitgeroepen tot Taalheld van Brabant. “Ik ben voor mensen een voorbeeld en stok achter de deur om hun problemen met lezen en schrijven aan te pakken.”

Wim keerde vol goede moed terug op de arbeidsmarkt. “Ik werk nu voor een bedrijf dat gespecialiseerd is in lekdetectie. Als er ergens vocht of water in huis is kan ik het oplossen. Mijn ervaring als loodgieter komt goed van pas.”

Foto: archief Wim Sabel

Bewijsdrang

“Ik werk heel hard. Zo kan ik mezelf bewijzen. Want dat gevoel heeft een laaggeletterde altijd: het gevoel dat hij zich extra moet bewijzen. Ik ben zo blij dat ik nu weer kan laten zien wat ik kan.”

Snel boos

“Als iemand snel boos is, is de kans aanwezig dat hij laaggeletterd is” aldus Wim. “Je hebt altijd het gevoel dat je jezelf moet bewijzen, omdat je denkt

dat de ander beter is dan jij. En je snapt de ander vaak niet. Je weet ook niet wat je terug moet zeggen. Dan word je boos. Je voelt je machteloos.”

Papierwerk

“Gelukkig hielp mijn vrouw mij met het papierwerk, maar dit was vroeger echt een probleem. Maar nog steeds heb ik moeite met bepaalde dingen. Ik werk nu 2,5 maand bij een nieuwe werkgever. Het auto rijden, het lezen van de TomTom, de mobiel, de tablet. Ik heb tijd nodig om dit allemaal onder de knie te krijgen.”

Basiskennis

“Laaggeletterden ontbreekt het vaak aan een bepaalde basiskennis. Ik weet nu bijvoorbeeld dat we 4 seizoenen hebben en 12 provincies. Zo leer ik elke dag bij.”

2. Managementsamenvatting

Dit stuk gaat over het globale vierjarig educatieprogramma in het kader van de WEB voor het verbeteren van de basisvaardigheden in de regio Noordoost-Brabant in de jaren 2019 - 2022. Het regionale educatieprogramma is, zoals verplicht is, opgesteld door de gemeente 's-Hertogenbosch in samenwerking met de regiogemeenten.

Dit nieuwe plan is gevoed door ontwikkelingen op rijksniveau (hoofdstuk 3.1.) en de ervaringen met het regionaal educatieprogramma 2016-2018 (hoofdstuk 3.2). Het programma wordt jaarlijks geëvalueerd.

Uitgangspunten

Geletterdheid is in onze samenleving een fundamentele voorwaarde voor volwaardige en duurzame participatie en zelfredzaamheid. Die vaststelling leidt tot de volgende uitgangspunten:

- 1) Meedoen begint bij de basis. Oftewel, de basisvaardigheden zijn noodzakelijke voorwaarden voor volwaardige deelname in de samenleving.
- 2) De mens staat centraal.
- 3) We investeren in het verbeteren van de basisvaardigheden.
- 4) We verbinden de aanpak met betrekking tot basisvaardigheden met andere programma's en activiteiten in het sociaal domein.
- 5) Wij stimuleren publieke samenwerking en maken daar gebruik van.
- 6) Wij zoeken de balans tussen formeel en non-formeel aanbod.

Ambitie, doel, doelstellingen en doelgroep.

De samenwerkende gemeenten in Noordoost-Brabant gaan het aantal laaggeletterden terugbrengen onder het huidige landelijk gemiddelde van 8%-11%.

Doel van de inzet op volwasseneneducatie is om de basisvaardigheden van inwoners op een zodanig peil te brengen dat zij in staat zijn om, mede gebruik makend van alledaagse digitale technologie, te communiceren en deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Dat leidt vervolgens tot meer zelfredzaamheid van die inwoners op sociaal, educatief en professioneel terrein en daarmee tot meedoen en erbij horen. Ofwel tot maatschappelijke inclusie.

De verbetering van de basisvaardigheden wordt uitgevoerd met regionale en lokale partners. Om focus aan te brengen in onze aanpak stellen we doelstellingen die 'smart' zijn: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden.

We willen zoveel mogelijk mensen bereiken. Daarom gaan we samen met partners een samenhangend en sterk pakket van voorzieningen realiseren. Daarbinnen zijn zowel formele als non-formele educatietrajecten te vinden.

Volwasseneneducatie is gericht op het verbeteren van basisvaardigheden van inwoners van de gemeenten van 18 jaar of ouder, waaronder analfabeten, laaggeletterden en vrijwillige inburgeraars. Mensen die verplicht moeten inburgeren horen niet bij de doelgroep.

Aanbod

Voor de uitvoering van het programma is een breed aanbod nodig. Het belangrijkste om de doelgroepen te bereiken is laagdrempeligheid en basisvaardigheden die aansluiten bij de belevingswereld van de doelgroepen. De basisvaardigheden die worden ontwikkeld, dienen aan te sluiten bij de belevingswereld van de doelgroepen. We streven naar een evenwichtige verdeling tussen formele (60% van het budget) en non-formele (40%) trajecten.

Het regionale aanbod van de formele trajecten bestaat uit het aanbod van een marktpartij. Door de gemeente 's-Hertogenbosch wordt er een opdracht ter gunning van formeel educatie-aanbod uitgezet langs de lijnen van een openbare aanbesteding. Daarnaast kunnen gemeenten er zelf voor kiezen om met sub regionale/lokale partijen afspraken te maken over non-formele educatieactiviteiten.

Monitoring kwaliteit

Een lerende aanpak ter verbetering van de basisvaardigheden is gebaat bij toezicht op de resultaten van de trajecten. Het gaat daarbij om het aantal deelnemers (input), het aantal afgeronde trajecten en uitgereikte diploma's (output) en de maatschappelijke uitkomst (outcome). De sturing van en het zicht op met name non-formele trajecten moet worden aangescherpt.

Financiën

Het educatiebudget is opgenomen in de begroting van contactgemeente 's-Hertogenbosch. Bestedingen voor de gelden in de hele regio worden door deze gemeente verantwoord aan het Rijk. Om een evenwichtige verdeling van de middelen over de regio te garanderen, wordt het budget jaarlijks indicatief verdeeld op basis van inwonersaantal over de individuele gemeenten. De daadwerkelijke betalingen worden altijd gedaan door de contactgemeente.

Afspraken:

- 📁 Gemeente 's-Hertogenbosch beheert de middelen. Er wordt geen geld overgeheveld naar andere gemeenten.
- 📁 Elke gemeente krijgt jaarlijks indicatief een budget toegewezen, waarmee aanbod ingekocht kan worden.
- 📁 Wanneer een gemeente het toegewezen budget overschrijdt, dienen de extra kosten in principe uit eigen middelen bekostigd te worden. Behalve dan als die overschrijding vooraf is overeengekomen.
- 📁 Als een gemeente het toegewezen budget niet gebruikt, vloeit het budget terug in de regionale middelen. Behalve dan als een gemeente vooraf een plan voor de besteding voorlegt.
- 📁 Als een gemeente meer wil uitgeven, dan moet die gemeente daar zelf middelen voor vinden of vrijmaken.

Vervolg/uitwerking

Na vaststelling van dit educatieplan door het College van de Gemeente 's-Hertogenbosch, begint de voorbereiding van de inkoop voor de periode 2020-2022. In de tussentijd wordt het regionale plan aangeboden aan de colleges van de regiogemeenten.

Tegelijkertijd begint de aanbesteding. We kiezen één partij voor de formele educatietrajecten. Dat doen we omdat de doelgroep groot is en we daarom belang hechten aan stabiliteit en kwaliteit.

Contactgemeente 's-Hertogenbosch neemt hierin het voortouw en laat zich ondersteunen door een afvaardiging van de overige gemeenten in de regio. De verantwoordelijkheid om sub-regionale/lokale afspraken te maken voor non-formele trajecten ligt bij de individuele gemeenten.

Samenvatting op taalniveau B1

In publiekscommunicatie pogen gemeenten doorgaans teksten op niveau B1 te presenteren. Dat is voor 5% van de inwoners altijd nog te moeilijk. Hieronder is de managementsamenvatting ingekort en herschreven op niveau B1. We doen dat om de lezer van dit plan een gevoel te geven bij de belemmeringen van mensen voor wie heel veel teksten te moeilijk zijn. Het maakt ook zichtbaar dat veel nuances en achtergronden vervallen als ze zich moeten behelpen met B1-teksten.

In het kort

Veel mensen hebben moeite met lezen en schrijven. Of met werken met een computer of mobiele telefoon. Dat is erg. Want dan kunnen ze aan veel dingen niet meedoen. Werk vinden is dan ook lastig. Daardoor is er vaak gebrek aan geld. De gemeenten in de regio gaan er wat aan doen. Samen met bedrijven en organisaties.

Mensen kunnen cursussen volgen. Er zijn cursussen met een echt diploma. Er zijn er ook zonder diploma. Er zijn heel veel verschillende cursussen. Dat komt omdat er heel veel verschillende mensen zijn. Wat voor de een werkt, is voor een ander geen goed idee.

Het staat allemaal in een plan. De gemeenten in de regio maakten dat samen. Er staat in wat ze gaan doen en wat het kost. Het gaat ook over hoe mensen de cursussen kunnen vinden. Want dat is soms lastig. Vaak schamen mensen zich en dan geven ze zich niet op. De gemeenten krijgen hulp om die mensen toch te vinden.

Het doel is dat er over drie jaar veel minder mensen slecht kunnen lezen en schrijven. En dat er veel minder mensen zijn, die niet goed met computers en zo kunnen werken.

Het plan is voor mensen die 18 jaar of ouder zijn. Mensen die verplicht zijn om Nederlands te leren, horen er niet bij. Daar zijn andere dingen voor geregeld.

Er komt één bedrijf die veel lessen gaat geven. De gemeenten zoeken dat bedrijf samen uit. Van elke euro is er zestig cent voor het werk van dat bedrijf. Elke gemeente kan ook zelf bedrijven en organisaties aanwijzen om dingen te doen. Daarvoor is van elke euro veertig cent.

De grootste gemeente is Den Bosch. Die gemeente houdt in de gaten of het plan werkt. Ze kijkt hoeveel mensen ermee doen en of de cursussen worden afgemaakt. Ze houdt ook in de gaten of het geld goed wordt gebruikt.

3. Inleiding

De WEB vereist van gemeenten regionale samenwerking bij het verbeteren van de basisvaardigheden. In ons geval gaat het om de arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant, die bestaat uit zestien gemeenten. 's-Hertogenbosch fungeert als contactgemeente¹.

De wet verplicht dat de contactgemeente het regionaal educatieprogramma in overleg met de regiogemeenten opstelt en vaststelt. Een ambtelijke werkgroep bereidt dit voor. Dat gebeurt onder coördinatie van de gemeente 's-Hertogenbosch.

Omdat in het regionaal programma de gezamenlijke beleidsvoornemens zijn vastgelegd, inclusief de daaruit voortvloeiende uitgaven, vinden we het belangrijk dat de colleges van de regiogemeente het programma gaan vaststellen.

Het nieuwe regionaal educatieplan is geïnspireerd door ontwikkelingen met betrekking tot het rijksbeleid (hoofdstuk 3.1.) en de opgedane ervaringen met het regionaal educatieprogramma van 2016 tot en met 2018 (hoofdstuk 3.2). Ook speelt het in op verwachte wijzigingen van het rijksbeleid.

3.1 Ontwikkelingen rijksbeleid basisvaardigheden

De WEB heeft betrekking op het verbeteren van de basisvaardigheden voor volwassenen en daarmee het verminderen van de laaggeletterdheid. Het nieuwe rijksbeleid gaat uit van vier pijlers bij het verbeteren van de basisvaardigheden:

1. sterkere regie van de contactgemeente en de regiogemeenten;
2. aanpak op maat en groter bereik onder verschillende doelgroepen;
3. meer zicht op bereik, kwaliteit en effectiviteit;
4. voortzetten en versterken van de integrale aanpak en regionale samenwerking.

3.1.1 Van volwasseneneducatie naar basisvaardigheden

Een van de belangrijkste ontwikkelingen, vastgelegd in de WEB, is de transformatie van volwasseneneducatie naar basisvaardigheden. Het zorgt voor een uitbreiding van het aanbod. Zo bieden we niet alleen taalcursussen aan, maar ook cursussen die van wezenlijk belang zijn bij specifieke situaties of omstandigheden. Een cursus 'Omgaan met geld' bijvoorbeeld voor mensen met schulden. Of een cursus 'Digitale vaardigheden' voor iemand die werkloos werd vanwege digitalisering of robotisering.

3.1.2 Meer aandacht voor non-formele educatie

Sinds 2015 mogen gemeenten behalve het zogeheten formeel aanbod ook non-formele activiteiten bekostigen.

Voorheen was het begrip 'formele educatie' voorbehouden aan cursussen die werden betaald door een overheid. Nu staat dit begrip voor educatie die wordt afgesloten met een, door het ministerie van OSW erkend, diploma of certificaat. Die erkenning is gebaseerd op de standaarden en eindtermen volwasseneneducatie. De taalaanbieder bepaalt overigens zelf of een diploma-erkenning wordt aangevraagd.

Dan is er ook nog non-formele educatie. Het gaat daarbij om aanbod zonder een officieel erkend diploma. Voorbeelden zijn een taalcursus bij een vrijwilligersorganisatie of in de bibliotheek en een cursus 'Nederlands op de werkvloer'. Ze staan bekend als 'laagdrempelige trajecten'. Ze worden lokaal verzorgd en zijn gericht op de ontwikkeling van de deelnemers. In plaats van de onderwijsinspectie, waakt de gemeente over de kwaliteit van het aanbod.

¹ De benaming contactgemeente is vastgelegd in de WEB en is vergelijkbaar met wat in andere regionale samenwerkingsverbanden centrumgemeente wordt genoemd.

Voor beide vormen van educatie geldt dat er vooraf eindtermen en leerdoelen zijn vastgesteld en vastgelegd. Ook het niveau van de educatie is beschreven.

3.1.3 Aansluiting van educatie bij het sociaal domein

Oorspronkelijk was de WEB exclusief de verantwoordelijkheid van het Ministerie van OCW. Vanaf 2016 werkt dit ministerie op het gebied van de volwasseneneducatie en laaggeletterdheid samen met de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Bij de wijziging van de WEB in 2015 kregen gemeenten de plicht de educatie in te bedden in het sociaal domein. Logisch, aangezien laaggeletterdheid vaak leidt tot andere problemen die binnen het sociaal domein (Wmo, Participatiewet, Jeugdhulp) aan het licht komen en daar dienen te worden opgelost. Uit een evaluatie² van het ministerie is gebleken dat de aansluiting van educatie bij het sociaal domein nog lang niet is gerealiseerd. Dat komt vooral doordat veel energie nodig was voor de transitie in het sociaal domein.

Om de aansluiting van educatie bij het sociaal domein te realiseren is vooral tijd en bewustwording nodig bij de, al dan niet professionele, betrokkenen. Daarnaast is het nodig om de focus te verleggen van successen op de korte termijn naar doelen die slechts op langere termijn kunnen worden bereikt. Die focus leidt tot een brede, integrale inzet van gemeenten op (re-)integratie, participatie en maatschappelijke ondersteuning. En daarmee ook tot nieuwe trajecten op die gebieden.

Zoals de benadering van gemeenten in het algemeen integraal wordt, zo moet dat ook het geval zijn voor het verbeteren van de basisvaardigheden van inwoners. De gemeente is niet alleen verantwoordelijk voor het aanbieden van educatietrajecten aan laaggeletterden, we zijn ook verantwoordelijk voor de coördinatie van de totale aanpak van het verbeteren van de basisvaardigheden in samenwerking met de verschillende maatschappelijke partners.

3.1.4 Van volwasseneneducatie naar Leven Lang Ontwikkelen

De Sociaal Economische Raad (SER) vindt³ dat iedereen zich moet blijven ontwikkelen om de snel veranderende technologie bij te benen. Het kabinet nam dit advies over in brieven aan de kamer: 'Leven lang leren'⁴ en 'Leven lang ontwikkelen'⁵. Een leven lang leren stelt mensen in staat om onder veranderende omstandigheden te kunnen blijven functioneren in de samenleving. Het gaat daarbij over oriëntatie, bewustwording, vorming en toeleiding.

3.2 Ervaringen met de uitvoering van het regionaal educatieprogramma 2015-2018

Het 'Regionaal educatieplan Noordoost-Brabant 2016-2017' is in 2015 na overleg met de Colleges van de gemeenten in de regio door burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch in 2015 vastgesteld. De portefeuillehouders 'Arbeidsmarkt AgriFood Capital Werkt!' stemden later in met het verlengen van het programma tot en met 2019.

Tot 2018 werd het budget voor basisvaardigheden verdeeld in twee delen: een verplicht aan regionale opleidingscentra (ROC's) overhevelen bedrag en een vrij te besteden budget. In onze regio ging het 'verplichte geld' naar het Koning Willem I College en De Leijgraaf. Sinds 2015 is dat budget jaarlijks met 25% afgebouwd tot 0% in 2018. Dat is conform de verplichtingen die de WEB ons oplegt. Het vrij te besteden budget werd in hetzelfde tempo verhoogd van 25% in 2015 tot 100% in 2018.

² De toekomst van volwasseneneducatie, Regioplan, juli 2017

³ 'Toekomstgericht beroepsonderwijs', 17 november 2017

⁴ 12 maart 2018

⁵ 27 september 2018

	Budget verplicht te besteden aan ROC	Vrij te besteden budget (inkoop en subsidiabele afspraken)
2015	75%	25 %
2016	50%	50%
2017	25%	75%
2018	0%	100%

Het vrij te besteden budget ging vooral naar twee aanbieders, IVIO en Sagènn. De contracten met die organisaties liepen eind 2017 af, met de mogelijkheid tot verlenging tot eind 2019. Het betekent dat in 2019 via een aanbesteding opnieuw bedrijven de kans krijgen om zich in te schrijven.

In 2016 en 2017 bleef er geld over, al was er wel een stijgende lijn zichtbaar in de bestedingen. Pas in 2018 is het hele budget gebruikt. Het zorgde ervoor dat er met zogeheten formele trajecten meer deelnemers werden bereikt dan voorheen. Het ging daarbij met name om uitkeringsgerechtigden en niet uitkeringsgerechtigden.

Daarnaast is er bij wijze van subsidies geld uitgegeven aan non-formele educatie. Dit bedrag werd besteed aan taaltrajecten bij ROC 's en maatschappelijke organisaties. In diverse gemeenten in onze regio hebben de bibliotheken de aanpak van laaggeletterdheid als speerpunt benoemd. De bibliotheken vervullen niet zelden een kartrekkersrol. Het leidde tot de oprichting van diverse Taalhuizen en Taalpunten. Dat gebeurde samen met andere organisaties, de zogeheten netwerkpartners. Ook verzorgen diverse bibliotheken in nauwe samenwerking met 'Stichting Lezen & Schrijven' taalcursussen en trainingen. Voorbeelden zijn 'Digitale vaardigheden' en 'Omgaan met Digi-D'.

Van het totale budget van 2018 is 70,5% aan IVIO en Sagènn besteed en 29,5% aan publieke partijen, zoals ROC's en maatschappelijke organisaties. Ter vergelijking: in 2016 is het budget grotendeels gebruikt voor de verplichte winkelnering bij de ROC 's. Alleen de inmiddels opgeheven gemeente Schijndel en de gemeente 's-Hertogenbosch hebben een bedrag besteed aan de publieke partijen. Dat ging in beide gevallen om ongeveer 10% van het totale budget.

Conclusies

- In onze arbeidsmarktregio wordt goed samengewerkt tussen de gemeenten, aldus de ambtelijke werkgroep.
- Het beschikbare budget werd in 2018 voor het eerst volledig benut.
- Het aanbod sluit nog onvoldoende aan op de wensen van de verschillende doelgroepen. Vanuit de regiogemeenten is er meer vraag naar non-formele educatie. Dit verklaart de toename aan subsidies.
- De NT1 doelgroep weten we nog nauwelijks te bereiken. Dat kan beter, door gebruik te maken van de ervaringen die we in de periode 2015-2018 opdeden.
- De vraag naar samenwerking met maatschappelijke partners op het gebied van non-formele educatie groeit.

4. Regionaal educatie programma 2019-2022

In de hedendaagse kennissamenleving is geletterdheid een fundamentele voorwaarde voor volwaardige en duurzame maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid. Onvoldoende beheersing van de basisvaardigheden leidt tot tal van maatschappelijke en sociale problemen. Die kosten de samenleving ook nog eens veel geld. Daarom formuleren we onderstaande uitgangspunten:

4.1 Uitgangspunten

1) Meedoen begint bij de basis.

Ons centraal uitgangspunt is dat het aanbod van educatietrajecten op het gebied van basisvaardigheden de zelfredzaamheid verbetert van mensen met een achterstand op dat gebied. Het gebrek aan basisvaardigheden is vaak een van de oorzaken van andere sociale problemen op het gebied van onder meer geld, zorg en jeugd. Basisvaardigheden kunnen deze problemen (deels) helpen oplossen of voorkomen. Daarom zien we de basisvaardigheden als noodzakelijke voorwaarde voor volwaardige participatie.

2) De mens staat centraal.

Ons aanbod moet aansluiten bij de mogelijkheden en motivatie van burgers. Bij de basisvaardigheden gaat het om ontwikkeling van volwassenen en die hebben levenservaring. Die ervaring is medebepalend voor wat we kunnen aanbieden. “Wat is in uw leven belangrijk om te leren?” is daarbij de vraag die we stellen. Het antwoord op die vraag leidt vervolgens tot maatwerk. Bij dat maatwerk is de eigen inbreng van de deelnemer cruciaal. Uiteindelijk leidt het tot wat ‘empowerment’ genoemd wordt: het vermogen om het eigen leven zelf ter hand te nemen, ook onder veranderende omstandigheden.

De verscheidenheid in leeftijd, leervermogen en leerdoelen is groot en maakt het nodig het aanbod zo passend mogelijk te maken. Daarbij is het tegelijkertijd van belang beschikbare middelen doelmatig in te zetten.

3) Wij investeren in het verbeteren van de basisvaardigheden.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat educatietrajecten zorgen voor een beter welzijn, een betere positie op de arbeidsmarkt en een betere mate van gezondheid onder de deelnemers. Specifieker leert onderzoek van het PIAAC⁶ dat taaltrajecten voor volwassenen noodzakelijk zijn. Ook is bekend dat de kosten van laaggeletterdheid voor de samenleving aanzienlijk zijn. Volgens een onderzoek⁷ bedragen die € 556 miljoen per jaar. Dat onderzoek leert verder dat investeringen in het verbeteren van de basisvaardigheden zorgen voor economisch rendement, waaronder een betere arbeidsmarktpositie en het beter functioneren op de werkplek. Het leidt ook nog eens tot een betere gezondheid. Zo versterken trajecten op het gebied van basisvaardigheden de positie van de deelnemers in de samenleving. Het vergroot hun zogeheten sociale inclusie.

4) We verbinden de aanpak met betrekking tot basisvaardigheden met andere programma's en activiteiten in het sociaal domein.

Een deel van de doelgroep ervaart, beseft of erkent niet dat er een probleem is. Wat die erkenning betreft: niet zelden is dat het gevolg van schaamte. Het zijn professionals die de verborgen hulpvraag zichtbaar kunnen maken. Die professionals zijn werkzaam bij verschillende organisatie en daarom is het van belang dat er lokale en regionale netwerken ontstaan en dat die netwerken aansluiting vinden bij (andere) gemeentelijke opgaven binnen het sociaal domein. Ze leiden tot nieuwe invalshoeken op het gebied van het bereiken van deelnemers en het aanbieden van trajecten. Ook zorgen ze voor een integraal aanbod van zorg en hulp op andere deelterreinen van het sociaal domein.

⁶ Programme for the International Assessment of Adult Competencies

⁷ De Greef, M., Segers, M. & Nijhuis, J. (2013). Feiten en cijfers geletterdheid. Den Haag: Stichting Lezen & Schrijven.

5) Wij stimuleren publieke samenwerking en maken daar gebruik van.

Een sterk netwerk vormt het fundament voor de aanpak van het verbeteren van de basisvaardigheden. Daarom werken we samen met verschillende publieke organisaties, zoals bibliotheken, welzijnsinstellingen, regionaal opleidingscentra en vrijwilligersorganisatie. Op lokaal en regionaal niveau gaan we het al bestaande netwerk versterken, uitbreiden en verduurzamen. Zo leggen het fundament voor een duurzame en effectieve aanpak.

6) Wij zoeken de balans tussen formeel en non-formeel aanbod.

De WEB biedt de mogelijkheid om non-formele, laagdrempelige educatietrajecten aan te bieden. Deze non-formele educatietrajecten kunnen ook verzorgd worden door of in een buurthuis of wijkplein. Op deze manier kunnen we het educatiebudget een vaste plaats geven binnen het sociaal domein.

Nota bene:

Dit programma is niet bedoeld is voor mensen die verplicht inburgeren. Het is wettelijk gezien niet mogelijk om hun opleiding te bekostigen uit de WEB-middelen.

Het kabinet heeft een wijziging van de 'Wet inburgering' aangekondigd. We verwachten niet dat deze wijziging, die waarschijnlijk in 2021 wordt ingevoerd, invloed heeft op het nieuwe educatieprogramma.

4.2 Doelen en ambities van het nieuwe regionale educatieprogramma: De drie d's

In dit hoofdstuk beschrijven we de doelen en ambities van het nieuwe programma. Dat doen we aan de hand van de drie d's: doel, doelgroep en doelstelling.

Ambitie: Het aantal laaggeletterden brengen de gemeenten in Noordoost-Brabant in 2022 terug onder het huidig landelijk gemiddelde van 8 tot 11%.

4.2.1 Doel

Doel van de inzet op volwasseneneducatie: inwoners zijn in staat te communiceren en deel te nemen aan het maatschappelijk leven, ook als het gebruik van alledaagse digitale technologie daarbij een rol speelt. Inwoners zijn zowel sociaal, educatief als professioneel zelfredzaam en ze horen erbij (inclusie).

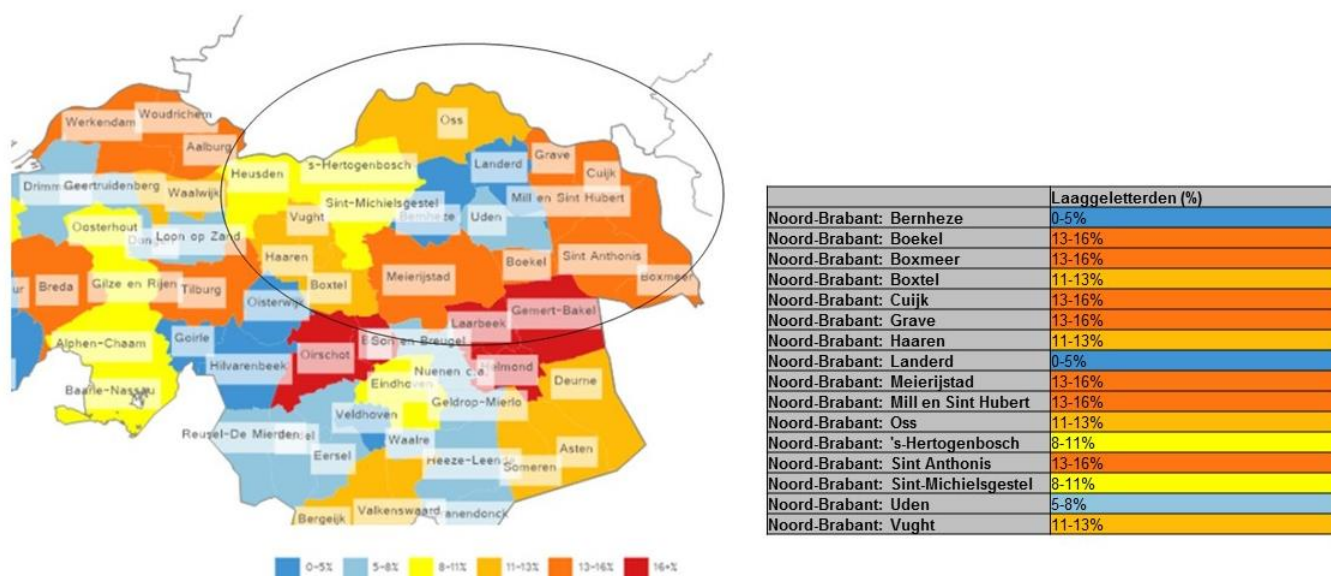
4.2.2 Doelgroep

Volwasseneneducatie is gericht op het verbeteren van basisvaardigheden van inwoners die niet verplicht zijn te burgeren en die 18 jaar of ouder zijn. Daarbij horen onder meer analfabeten, laaggeletterden en vrijwillige inburgeraars. De potentiële doelgroep voor cursussen basisvaardigheden is heel groot⁸.

Binnen deze doelgroep bestaan grote verschillen in leerbaarheid, motivatie en vindbaarheid. Een deel van de doelgroep, waaronder mensen met een lichtverstandelijke beperking, heeft onvoldoende leervermogen om volledig zelfstandig deel te nemen aan de (digitale) samenleving.

Een ander deel van de doelgroep is juist zeer gemotiveerd en in staat om (snel) vaardiger te worden. Ze leren bijvoorbeeld snel Nederlands spreken, lezen en schrijven en verbeteren zo hun positie op de arbeidsmarkt aanzienlijk. Of ze zijn in staat naar het (beroeps)onderwijs te gaan.

Tussen deze twee groepen bevinden zich mensen die in meer of mindere mate een steuntje in de rug nodig hebben om hun basisvaardigheden te verbeteren. Zij worden vooral aangesproken door een aanbod dat aansluit op een concreet ervaren hulpvraag of ondersteuningsbehoefte. Deze trajecten worden ook wel 'camouflagecursussen' genoemd; ze sluiten aan op de belevingswereld van de doelgroep.

Figuur 1 Laaggeletterdheid regio Noordoost Brabant, bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Prioritering

Wij willen bij voorkeur educatietrajecten organiseren voor alle mensen die dat nodig hebben. Omdat het budget daarvoor naar verwachting te beperkt is, moeten we prioriteiten stellen.

De volgende doelgroepen willen we zeker bereiken:

- laaggeletterden met Nederlands als eerste taal (NT1);
- uitkeringsgerechtigden;
- jongeren;
- kwetsbaren, te weten:
 - a. niet-uitkeringsgerechtigden die maatschappelijk en educatief zichzelf niet kunnen redden en/of in financiële problemen verkeren, waardoor uitsluiting van de maatschappij vergroot wordt;

⁸ Bijna 2.500.000 volwassenen beheersen de Nederlandse taal en/of rekenvaardigheden onder niveau 2F. Niveau 2F is gelijk aan het niveau van middelbare beroepsonderwijs 1, 2, 3 en voortgezet middelbare beroepsonderwijs.

- b. ouders waarvan kinderen een grotere kans op taalachterstand hebben;
- c. ex- inburgeraars die Nederlands als tweede taal spreken (NT2) en die het inburgeringsprogramma hebben afgerond maar met hun A2-niveau⁹ onvoldoende in staat zijn om langdurig betaald werk te houden.

Toelichting

Wij willen investeren in onderwijs voor volwassenen, maar gelet op de beschikbare budgetten is een “oneindig aanbod” niet mogelijk.

NT1:

Het bereik van Nederlandstalige laaggeletterden (NT1) blijkt in het hele land een uitdaging. Enkele landelijk gesubsidieerde projecten zijn juist hierop gericht. Arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant staat ook open voor (innovatie-)projecten gericht op het werven van NT1-ers.

Uitkeringsgerechtigde:

Als een uitkeringsgerechtigde over beperkte kennis van (een van) de basisvaardigheden beschikt, heeft dit gevolgen voor de kansen op de arbeidsmarkt en participatie in de samenleving. Laaggeletterden zijn bijna drie keer zo vaak afhankelijk van een uitkering als niet-laaggeletterden.

Jongeren:

Hoewel het volgen en afronden van een opleiding in Nederland de norm is, slagen grote groepen jongeren hier niet in. Eenmaal volwassen, belemmert dit hun deelname in de samenleving en dan vooral waar het gaat om het vinden en houden van werk. Ze zijn extra kwetsbaar om (langdurig) werkloos te worden en ervaren vaak problemen om in het arbeidsproces een plek te vinden of hierin terug te keren.

Kwetsbaren:

In het kader van preventie willen we de zelfredzaamheid van de kwetsbare doelgroepen vergroten door het verbeteren van hun basisvaardigheden. Een subdoelgroep hierbinnen wordt gevormd door de niet-uitkeringsgerechtigden die maatschappelijk en educatief niet zelfredzaam zijn. Laagtaalvaardige ouders en de ex-inburgeraars zijn andere subdoelgroepen.

4.2.3 Doelstellingen

Samen met regionale en lokale partners willen we de basisvaardigheden van de bewoners van de regio Noordoost Brabant verbeteren. Dat doel leidt tot een reeks specifiekere doelstellingen. Ze zijn het gevolg van de prioriteren van doelgroepen, de opgedane ervaringen en de wens om volwasseneneducatie integraal onderdeel uit te laten maken van het gemeentelijke sociale beleid.

In de periode van 2019 tot en met 2022 willen we:

- 1) ten minste 100 Nederlandstalige laaggeletterden bereiken;
- 2) via educatietrajecten op maat de basisvaardigheden van ten minste 400 uitkeringsgerechtigden verbeteren;
- 3) via educatietrajecten op maat de basisvaardigheden van ten minste 100 jongeren bevorderen;
- 4) met behulp van educatietrajecten op maat de basisvaardigheden van ten minste 100 werkzoekenden verbeteren en zo hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten;
- 5) via educatietrajecten de basisvaardigheden van ten minste 50 ouders van jonge kinderen vergroten, waardoor hun betrokkenheid bij de ontwikkeling van hun kinderen worden versterkt. Daardoor dringen we achterstanden in onderwijs en maatschappelijk functioneren van kinderen terug of voorkomen we ze;
- 6) via educatietrajecten de basisvaardigheden van ten minste 100 burgers met schulden verbeteren, zodat zij beter in staat zijn hun eigen (financiële) administratie te voeren;

⁹ Iemand met taalniveau A1 begrijpt slechts woorden of namen die vertrouwd zijn en heel eenvoudige korte zinnen.

- 7) via educatietrajecten de basisvaardigheden van ten minste 50 ouderen verbeteren, zodat zij langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

De doelstellingen worden jaarlijks gemonitord door de contactgemeente met behulp van eenvoudige registratieformulieren. Die worden ingevuld door de aanbieders van formele en non-formele educatietrajecten. De resultaten van deze monitoring worden door 's-Hertogenbosch gerapporteerd aan de regiogemeenten en het en het overleg van portefeuillehouders 'Arbeidsmarktbeleid AgriFood Capital Werkt!'

5. De uitvoering

Het regionaal educatieprogramma wordt uitgevoerd door de betrokken partijen: contactgemeente, regiogemeenten, opleiders, bibliotheken, vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke partners. De gemeente 's-Hertogenbosch voert coördinerende taken uit.

5.1 Ketensamenwerking

De gemeenten werken bij het verbeteren van de participatie van inwoners samen met verschillende partners. Sommige partners zijn door een gemeente gecontracteerd voor het uitvoeren van trajecten. Daarnaast zijn er partners die gesubsidieerd hun werk doen. Deze zogeheten ketensamenwerking levert een belangrijke bijdrage aan het bereiken van ieders doelstellingen. Ook van het ROC en/of de opdrachtnemer van formele educatietrajecten verwachten we dat samenwerking wordt gezocht en onderhouden met deze instellingen ter bevordering van de wederzijdse doorstroom.

Om een zo breed mogelijk educatief aanbod binnen de gemeente aan te kunnen bieden verwachten we dat de formele opdrachtnemers samenwerken met zogenaamde niet-formele opdrachtnemers van educatie.

Een specifieke rol hebben de Taalhuizen en Taalpunten. We willen de verdere ontwikkelingen van die laagdrempelige instellingen nadrukkelijk stimuleren en volgen.

In het kader van de ketensamenwerking kunnen gemeenten ervoor kiezen om sub-regionale afspraken te maken met door hen zelf te kiezen organisaties voor de uitvoering van non-formele educatie. 's-Hertogenbosch, Boxtel, Sint-Michielsgestel en Vught doen dat al. Het zorgt ervoor dat inwoners van die gemeenten gebruik maken van het beschikbare non-formele aanbod in alle drie gemeenten.

Laaggeletterdheid is nog steeds omgeven door een gevoel van schaamte. Dat maakt het lastig de doelgroep te bereiken. Juist daarom is het van belang aandacht te hebben voor allerlei organisaties en instellingen die mogelijk contact hebben met de doelgroep. We hanteren daarbij als uitgangspunt: 'Wij stellen de mens centraal'.

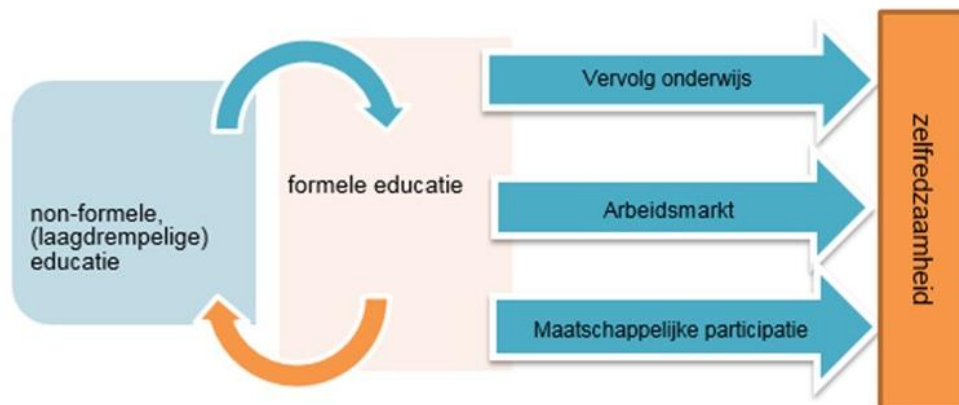

Figuur: Speelveld verbeteren van de basisvaardigheden

5.2 Uitvoeringsrichting

In de uitvoering van ons programma richten we ons op het stimuleren en faciliteren van een sterke en integrale samenhangende infrastructuur. Dat doen we samen met lokale en regionale (educatieve en maatschappelijke) partners, met als doel zo meer inwoners te bereiken. Deze infrastructuur bestaat uit non-formele en formele educatietrajecten. We streven naar een evenwichtige verdeling tussen beide vormen van educatietrajecten.

Educatietrajecten beschouwen we als een middel om economische zelfstandigheid en maatschappelijke participatie te bereiken. Het is dus geen doel op zich (zie onderstaande figuur).

60% van het budget wordt ingezet via aanbesteding voor onder anderen formele educatietrajecten. De overige 40% is voor non-formele educatietrajecten. Die verdeling is gebaseerd op de huidige ervaringen met de educatieaanbod en de toenemende groei van non-formele educatie.

Voor het gedeelte dat wordt besteed aan formele trajecten start in het tweede kwartaal van 2019 een openbare aanbesteding. Dit aanbestedingstraject wordt gecoördineerd door de contactgemeente. De aanbesteding heeft plaats onder nadrukkelijk voorbehoud van mogelijke wijzigingen binnen de WEB. Die zijn op dit moment nog niet bekend.

De overige 40% vindt haar weg via subsidies. Ze worden verstrekt aan publieke en maatschappelijke organisaties die een aanbod in de regio verzorgen.

5.3 Aanbod

Voor de uitvoering van het programma is een breed aanbod nodig dat de hele regio bestrijkt, laagdrempelig is en basisvaardigheden realiseert die aansluiten bij de belevingswereld van de doelgroepen.

Non-formele educatie

Non-formele educatie is vaak een begin en wordt de springplank naar formele educatie. Het is de reden dat we kiezen voor dit laagdrempelige, lokaal verzorgde aanbod dat is gericht op de ontwikkeling van de deelnemers. Doel blijft de participatie en zelfredzaamheid van laaggeletterden te vergroten. Uit onderzoek van Maastricht University blijkt dat educatietrajecten een bovengemiddeld positief effect hebben als professionals met getrainde vrijwilligers samenwerken.

Onder non-formele educatie vallen ook de zogenoemde 'camouflagecursussen'. Ze zijn gericht op andere vaardigheden en thema's dan alleen taal, maar waarbij ook taal geoefend wordt. Dus niet: "Wil je op taalles?", maar: "Wil je leren appen?" Zo wordt taal instrumenteel en functioneel gemaakt. Deze

cursussen sluiten aan op de belevingswereld van de cursist en hierdoor vergroten we ons bereik. Een vorm van non-formele educatie zijn ook de preventieve cursussen.

We investeren in een sterk lokaal en regionaal netwerk. Daardoor zal de verbetering van de basisvaardigheden op termijn een integraal onderdeel worden van verschillende beleidsterreinen. Ook zullen verschillende maatschappelijke partners er blijvend aandacht voor hebben. Op de lange termijn zal preventie belangrijker worden dan het wegwerken van achterstanden, zo is de verwachting.

Belangrijkste aandachtspunt bij de non-formele educatie is het borgen van de kwaliteit. Het ROC kan hierin een rol spelen, bijvoorbeeld door:

- het ondersteunen van samenwerkingspartners bij het inrichten van de plaatselijke infrastructuur van het speerpunt volwasseneneducatie;
- het instrueren en ondersteunen van vrijwilligers bij de uitvoering van hun taken;
- het adviseren op het gebied van deskundigheidsbevordering van docenten.

Aanbesteding voor formele trajecten

Per gemeente is 60% van het beschikbare budget gereserveerd door inkoop van onder andere formeel educatieaanbod. Dat wordt via een openbare aanbesteding gegund. Dat doen we niet alleen omdat dit verplicht is, maar ook omdat we zo afspraken kunnen maken over een resultaat- of een inspanningsverplichting en de rolverdeling tussen opdrachtgever en aanbieder.

5.4 Kwaliteit aanbod

De WEB bepaalt dat het toezicht op de kwaliteit van volwasseneneducatie wordt uitgevoerd door de onderwijsinspectie en de contactgemeente. De onderwijsinspectie houdt toezicht op de kwaliteit van het formele aanbod van aanbieders met een diploma-erkenning, de contactgemeente houdt toezicht op de kwaliteit van het non-formele aanbod.

Voor alle aanbieders geldt dat het aanbod moet voldoen aan de eisen van de WEB (artikel 7.3.1. lid 1 onder b t/m f). Zowel de formele als de non-formele trajecten moeten voldoen aan de landelijke criteria zoals het Raamwerk NT2, de Standaarden en Eindtermen VE en Advies digitale vaardigheden VE.

Kwaliteit wordt niet alleen bepaald door de leereffecten voor de deelnemers, maar ook door de verbetering van sociale inclusie (zie: Uitgangspunten).

5.5 Monitoring kwaliteit aanbod

Beter zicht op het bereik, de kwaliteit en de effectiviteit van de interventies helpt om het ondersteuningsaanbod voor de doelgroep steeds verder te verbeteren. Met de informatie over bereik, kwaliteit en effectiviteit komen we ook tegemoet aan de groeiende behoefte om investeringen te verantwoorden met feiten.

Een belangrijke uitdaging voor de komende jaren is daarom om, met name voor het non-formele aanbod, meer te sturen en beter zicht te krijgen op:

- aantallen deelnemers (input);
- afgeronde trajecten of afgegeven diploma's (output); en
- maatschappelijke effecten (outcome).

De noodzakelijke monitoring wordt nog nader uitgewerkt. Per doelstelling (zie 4.2.3) kunnen de volgende indicatoren worden vastgelegd:

- aantal en aard lopende trajecten;
- aantal, aard en reden afgebroken trajecten;

- uitvoeringslocaties van de trajecten;
- doorverwijzende instanties;
- bereikte leer- en/of participatiedoelen;
- inzet beroepskrachten en vrijwilligers;
- aantal en aard afspraken tussen partners.

De monitoring ligt in handen bij een regionale ambtelijke werkgroep. Die gaat in 2019 van start. De nadere uitwerking van de monitoring gebeurt onder begeleiding van dr. Maurice de Greef, extern onderzoeker aan Maastricht University en eerstoelhouder van de UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie aan de Vrije Universiteit Brussel.

5.6 Inkoopkader

De educatiemiddelen worden besteed conform het inkoopkader van de contactgemeente. Dat kader onderscheidt 'wat' en het 'wat en hoe'. Als de gemeente slechts het 'wat' (mede) bepaalt, dan is er sprake van subsidie. De gemeente legt dan wel de beoogde maatschappelijke effecten vast, maar verbindt hier verder amper aanvullende eisen aan. Vanzelfsprekend wordt er achteraf (en indien gewenst tussentijds) wel verantwoording afgelegd over de besteding van de subsidie aan het College van 's-Hertogenbosch.

Wanneer de gemeente zowel het 'wat' als het 'hoe' (mede) bepaalt, dan is sprake van opdrachtverlening. In dat geval dient afhankelijk van de soort dienst en de waarde van de opdracht aanbesteed te worden.

Voor de inzet van de educatiemiddelen wordt een zogeheten 'cafetariamodel' gehanteerd. Daarvoor wordt een regionaal aanbod geselecteerd. Aanvullend kunnen sub-regionaal of lokaal afspraken worden gemaakt met aanbieders van non-formele educatie. Het regionale aanbod wordt verzorgd door één marktpartij. Door die beperking is het mogelijk een stabiele infrastructuur te realiseren. Gemeenten kunnen er zelf voor kiezen om met sub regionale/lokale partijen afspraken te maken over de educatietrajecten.

Over de afname van het aanbod door gemeenten wordt viermaal per jaar ambtelijk overleg gevoerd.

Uitgangspunten inkoopkader

- Het inkoopkader van contactgemeente 's-Hertogenbosch is leidend voor aanbestedingen en subsidiëring van partijen;
- 60% van het totale WEB-budget wordt aanbesteed. In de aanbesteding wordt één marktpartij geselecteerd. Deze partij krijgt een contract zonder afnamegaranties voor twee jaar en met een mogelijkheid om het contract twee keer te verlengen met één jaar;
- 40% van het totale WEB-budget wordt uitgegeven via subsidies. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om met sub-regionale of lokale partijen afspraken te maken over de subsidie van educatie. Daarbij kan worden gedacht aan welzijnsorganisaties en bibliotheken.
- Aangezien het feit dat het educatieplan in 2019 vastgesteld zal worden, beschouwen we 2019 als een overgangsjaar. Dit betekent dat we de verdeling tussen formeel en non formeel vanaf 2020 actief zullen hanteren.

6. Financiële kaders

Afgelopen jaren is het totale budget voor volwasseneneducatie als gevolg van bezuinigingen door het Rijk geleidelijk gedaald. Voor het jaar 2019 is een budget van in totaal € 1.635.933 beschikbaar voor de regio Noordoost-Brabant. Het budget voor volgende jaren is nog onbekend.

Het ministerie van OCW en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) voeren overleg over de aanpak van laaggeletterdheid en dat overleg gaat vooral over de verdeling van de beschikbare middelen tussen gemeenten en Rijk. Het landelijke budget wordt momenteel ingezet bij organisaties zoals Stichting Lezen en Schrijven. Gemeente 's-Hertogenbosch pleit actief voor stijging van het gemeentelijke budget.

Het regionale budget voor educatie wordt jaarlijks in oktober bekend gemaakt, voorafgaand aan het jaar waarop het betrekking heeft. Op basis van voorlopige gegevens worden indicatief onderstaande budgetten gehanteerd:

	Prognose "10% daling" van het budget	Neutrale prognose	Status
2019	-	€ 1.635.933	definitief
2020	€ 1.472.339,70	€ 1.635.933	indicatief
2021	€ 1.325.105,73	€ 1.635.933	indicatief
2022	€ 1.192.595,16	€ 1.635.933	indicatief

Mogelijk worden deze budgetten nog bijgesteld vanwege prijscorrecties.

De kans bestaat dat het educatiebudget vanaf 2020 niet meer als zodanig wordt geormerkt, maar in het gemeentefonds wordt gestort.

6.1 Budgetverantwoordelijkheid

Het gehele educatiebudget is onderdeel van de begroting van de contactgemeente. Hier ligt ook de taak om bestedingen te verantwoorden aan het Rijk. Om deze taak goed uit te kunnen voeren en de besteding van de educatiemiddelen overzichtelijk te houden, blijven de middelen altijd onderdeel van de begroting van 's-Hertogenbosch. Er worden geen middelen overgeheveld naar andere gemeenten.

6.2 Verdeling educatiebudget over de gemeenten

Het totale educatiebudget voor de regio wordt jaarlijks indicatief verdeeld over de gemeenten. Dat geld mag nadrukkelijk niet voor andere zaken worden gebruikt. Wel kan niet-gebruikt geld worden overgeheveld naar een andere gemeente. Daar is dan regionale afstemming voor nodig.

De verdeling gebeurt op dit moment nog volgens de afspraken die in een beschikking van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zijn opgenomen. Het is niet bekend of die beschikking ook in de toekomst geldt. Mogelijk dat die wordt vervangen door een verdeling op basis van inwoneraantallen. In dat geval wordt het budget van 2020 gebaseerd op de inwonersaantallen van gemeenten op 1 januari 2019.

Elke gemeente mag het geld gebruiken dat aan die gemeente is toegekend. De daadwerkelijke betalingen worden gedaan door contactgemeente 's-Hertogenbosch. Niet gebruikt geld, komt in principe ten goede aan de totale landelijke educatiemiddelen. Deze budgetten worden in het volgende jaar dus verdeeld over alle gemeenten in Nederland.

Individuele gemeenten kunnen ook zelf een deel van het budget reserveren voor een volgend kalenderjaar. Dan dienen ze een onderbouwd plan of project voor te leggen tijdens het ambtelijk kwartaal overleg, waaruit blijkt dat de middelen ingezet gaan worden aanvullend op de nieuwe

middelen voor het volgend jaar. De besluitvorming wordt in regionaal verband genomen; gemeenten kunnen resterende budgetten in ieder geval niet zelf sparen.

6.3 Onderbesteding en overbesteding

Als er geld over lijkt te blijven (onderbesteding), dan dient het tijdig gereserveerd te worden voor het volgend jaar. Overigens mag dit maar tot maximaal 25% van het budget. De rest moet worden terugbetaald aan het Rijk.

Het is ook mogelijk dat er meer wordt uitgegeven van gebudgetteerd (overbesteding). Dan is het mogelijk tot 25% van het budget van het volgend jaar over te hevelen. De regiogemeenten gaan hierover samen in overleg. Overigens kunnen gemeenten altijd eigen middelen inzetten als het budget niet toereikend is.

6.4 Monitoren besteding

Elke gemeente is medeverantwoordelijk voor de controle op de bestedingen van het toegekende budget. De eindverantwoordelijkheid ligt bij de contactgemeente. De regiogemeenten krijgen van die gemeente maandelijks een overzicht van de bestedingen. Vier keer per jaar worden de bestedingen besproken in het ambtelijke overleg van de gemeenten. Dan kan ook een mogelijke verschuiving van budgetten tussen gemeenten worden besproken. Dat kan aantrekkelijk zijn, omdat ze het beschikbare geld maximaal wordt benut door en voor de regio.

7. De regionale samenwerking

Het is belangrijk om ook de lokale behoeften van de regiogemeenten te kennen en niet alleen de behoeften van de contactgemeente leidend te laten zijn voor het regionaal educatieprogramma. De ambitie om elke gemeente zoveel mogelijk keuzevrijheid te geven in relatie tot de wettelijke verantwoordelijkheden, vraagt een verankering van taken en verantwoordelijkheden. In deze paragraaf worden de werkafspraken voor de uitvoering van de educatie in Noordoost-Brabant vastgelegd.

7.1 Taken en verantwoordelijkheden

De coördinerende taken van de contactgemeente zijn vastgelegd in de wet. In de samenwerking wordt vastgehouden aan deze formele taken van de contactgemeente. Dat betekent dat 's-Hertogenbosch verantwoordelijk is voor:

- Het opstellen van een regionaal programma in overleg met de andere gemeenten in de regio;
- Het bijhouden van regionale afspraken en het waar nodig updaten van het regionale educatieplan;
- Het organiseren van afstemming in de regio. Viermaal per jaar is er ambtelijk overleg over de verdeling van de middelen voor het komende jaar en tussentijds over de voortgang en daadwerkelijke bestedingen. Tijdens dit overleg kunnen er afspraken worden gemaakt om te schuiven met toegekende budgetten;
- Het verantwoorden van de uitgaven aan het ministerie voor zowel de regionale opdrachten (waarvoor 's-Hertogenbosch opdrachtgever is) als de opdrachten die door individuele gemeenten worden verstrekt;
- Het doen van betalingen, zowel voor contractpartners als voor subsidies;
- Het vervullen van de rol van opdrachtgever en contractbeheerder van de aanbieders van formele educatie;
- Het maken van afspraken over het regionale aanbod. Al deze aanbestedingen worden uitgevoerd onder coördinatie van de contactgemeente. Hiervoor wordt samengewerkt met een afvaardiging van de regionale gemeenten;
- Het accorderen van sub-regionale of lokale afspraken met partijen waarmee een subsidierelatie wordt aangegaan. De gemeenten die deze afspraken willen aangaan, kunnen zelf de gesprekken voeren en afspraken maken binnen de afgesproken budgettaire kaders;
- Het ontwikkelen van een kwaliteitswaarborg en een systematiek voor monitoring;
- Het verdelen van de (resterende) rijksbijdrage aan de gemeenten ten behoeve van lokale initiatieven;
- Het leveren van informatie aan de overige gemeenten in de regio;
- Op verzoek te geven advies.

Alle gemeenten in de regio hebben de volgende verantwoordelijkheden:

- Zorgen voor inzicht in de vraag naar basisvaardighedenonderwijs onder hun bewoners;
- Het inbrengen van deze vraag in het regionale WEB-overleg;
- Het organiseren van de toegang tot het educatie-aanbod van de inwoners;
- Het aantrekken van aanbieders voor non-formeel (lokaal) aanbod door middel van subsidiëring;
- Het leveren van verantwoordingsinformatie die de contactgemeente nodig heeft voor de verantwoording aan het ministerie;
- Het besteden van het budget volgens de wet. Als activiteiten worden bekostigd die niet passen binnen de wettelijke kaders, is het financiële risico voor de gemeente die deze activiteiten heeft toegestaan;
- Voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen wordt de gemeente 's-Hertogenbosch geconsulteerd om te garanderen dat deze verplichtingen passen binnen het inkoopbeleid en de subsidieverordening van de contactgemeente;
- De monitoring van zelf de gemaakte afspraken met sub-regionale en lokale aanbieders.

7.2 Bestuurlijke afstemming

Voor het bestuurlijk overleg met betrekking tot dit programma kunnen bestaande structuren worden benut. Dat gebeurde in de voorbereiding al. Zo waren het regionaal adviesteam en het overleg van wethouders binnen 'AgriFood Capital Werkt!' actief. Dat blijft ook in de toekomst het geval. De formele besluitvorming is voorbehouden aan het College van contactgemeente 's-Hertogenbosch. Die neemt pas besluiten na andere gemeenten te hebben gehoord.

7.3 Ambtelijke afstemming

De afstemming over de regionale samenwerking vindt een keer per kwartaal plaats op ambtelijk niveau in het regionaal.

Vaste agendapunten tijdens het afstemmingsoverleg zijn:

- nieuwe ontwikkelingen Rijksbeleid;
- monitoren van de uitvoering van het regionaal educatieplan;
- budget;
- verantwoording educatieactiviteiten;
- lokale subsidies;
- monitoren en beheer contractpartners.

8. Vervolg en uitwerking

Na vaststelling van dit educatieplan door het College van de gemeente 's-Hertogenbosch wordt begonnen met de voorbereiding van de inkoop voor de periode 2020-2022. In de tussentijd wordt het regionale plan aangeboden aan de Colleges van de regiogemeenten. Instemming van elk gemeentebestuur is niet wettelijk verplicht, maar daar kiezen we wel voor.

Ook wordt via een openbare, Europese aanbesteding één marktpartij geselecteerd. Die aanbesteding wordt geleid door contactgemeente 's-Hertogenbosch. Die gemeente laat zich ondersteunen door een afvaardiging vanuit de overige gemeenten in de regio. De verantwoordelijkheid om sub-regionale en lokale afspraken te maken, ligt bij de individuele gemeenten.